

Aan de Gemeenteraad

Onderwerp:

Statement van het college over het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam.

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

In de commissie WIISA werd op 27 oktober 2021 afgesproken dat het college dit jaar een besluit neemt over excuses voor het koloniale en slavernijverleden van de stad. Het college informeert u in deze brief over de uitkomst.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/begroting/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

- Actieprogramma's *Relax. Dit is Rotterdam* en *Rotterdam Tegen Racisme*
- Motie 'Rotterdams slavernijverleden geeft inzicht en verbindt' (17bb9435)

Toelichting:

De gemeenteraad nam in 2017 de motie 'Rotterdams slavernijverleden geeft inzicht en verbindt' (17bb9435) aan, ingediend door PvdA-raadslid Peggy Wijntuin. Deze motie droeg het college op het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam grondig te onderzoeken.

Eind 2020 presenteerde het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) de resultaten, in de vorm van drie boeken.¹ De gemeente heeft daarna met meer dan 200 Rotterdammers, wetenschappers en experts gesproken over dit verleden en de betekenis ervan voor het heden en de toekomst. Op 27 oktober is de commissie WIISA uitvoerig geïnformeerd over de uitkomsten.²

Deze brief vervolgt met een korte weergave van de geschiedenis waar het om gaat en vervolgens het collegebesluit.

¹ Lees over het onderzoek: <https://stadsarchief.rotterdam.nl/zoek-en-ontdek/themas/koloniale-en-slavernijver/>

² Zie op het [raadsinformatiesysteem](#) het betreffende dossier met daarin o.a. de collegebrief (21bb12546), Rapportage Stadsdialogen 2021 (21bb12547) en Koersdocument Stadsprogramma 2022 (21bb12548).

De stadsgeschiedenis: verwevenheid van handel en bestuur

Het onderzoek van de KITLV toont aan dat Rotterdam, net als andere Nederlandse (haven)steden, vanaf 1600 een rol speelde in de Nederlandse koloniale handel, slavenhandel, slavernij en verwerking van koloniale producten zoals specerijen, suiker, tabak, koffie en thee. Rotterdamse stadsbesturen hebben daarmee bijgedragen aan koloniale onderdrukking over de hele wereld; van het Caribisch gebied en Afrika tot aan Indonesië.

Rotterdamse vroedschappen (voorlopers van de colleges B en W) hadden deelnemingen in de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) en de Geoctroyeerde West-Indische Compagnie (WIC). Dit waren private handelscompagnieën met overheidsbevoegdheden zoals het sluiten van verdragen, het voeren van oorlogen en het besturen van veroverde gebieden. De banden tussen de stadsbestuurders en handelscompagnieën waren nauw. Stadsbestuurders verstrekten ook via eigen private bedrijven leningen aan planters in Suriname. Tussen 1602 en 1795 bekleedden verreweg de meeste bewindhebbers van de VOC en WIC ook het ambt van vroedschap en/of burgemeester. Ook vanuit het stadsbestuur zelf werd geïnvesteerd in de VOC, WIC en later in de particuliere slavenhandel en plantages. Het Rotterdamse stadsbestuur financierde op die manier rechtstreeks de koloniale economie.

Na 1813 verschoof het zwaartepunt van koloniale belangen van de West naar de Oost. Reders, financiële dienstverleners en fabrikanten richtten zich steeds meer op de handel met Nederlands-Indië en in mindere mate op Suriname en het Caribisch gebied. De 19e-eeuwse handel op Nederlands-Indië droeg bij aan de groei van Rotterdam tot een wereldhaven. De Nieuwe Waterweg is deels met de inkomsten uit het 'cultuurstelsel' in Indonesië gefinancierd: landbouwers in Nederlands-Indië moesten een vijfde van hun land beplanten met koloniale producten en die afdragen aan de overheerser. De opbrengsten vloeiden naar de Nederlandse schatkist.

Collegebesluit

Erkenning en excuus

Het college heeft besloten om op 10 december 2021, de Internationale Dag van de Rechten van de Mens, excuses aan te bieden voor de deelname van de Rotterdamse vroedschappen aan het systeem van kolonialisme en slavernij.

De koloniale erfenis is zichtbaar in de hedendaagse cultuur, architectuur en samenleving van onze internationale havenstad. Deze erfenis is voelbaar voor Rotterdammers met wortels in de voormalige koloniën. De wreedheden en grove schendingen van mensenrechten die daar plaatsvonden hebben diepe, intergenerationele wonden geslagen. Zoals in eerdere berichten aangegeven, is het college geraakt door de verhalen van Rotterdammers over de betekenis van het koloniale en slavernijverleden voor henzelf en het leed dat zij ervaren tot op de dag

van vandaag. De grondige onderzoeken naar het Rotterdamse aandeel in deze geschiedenis waren nodig om dit verleden onder ogen te kunnen zien. Erkenning dat dit ons gezamenlijke verleden is en vroegere stadsbesturen deze pijnlijke geschiedenis mogelijk hebben gemaakt, acht het college zeer belangrijk.

Het college neemt institutionele verantwoordelijkheid voor de deelname van vroegere stadsbesturen. Wel is het college voorzichtig met een beschuldigende vinger naar individuen uit het verleden. Morele standaarden van nu kunnen niet zondermeer worden toegepast op mensen die in een andere tijd leefden en handelden volgens de tijdsgeest van toen: een wereld waarin mensenlevens weinig waard waren, ook in Nederland zelf. Het is een groot goed dat ons lerend vermogen leidde tot de Universele Verklaringen van de Rechten van de Mens in 1948 – rechten die tot aan vandaag nog verdedigd moeten worden.

Ook individuen of ondernemers van nu kunnen niet persoonlijk verantwoordelijk worden gesteld voor wat in het verleden is aangericht. Maar het college ziet ook hoe het ontbreken van verantwoording genezing van de samenleving in de weg staat. Dit college voelt de verantwoordelijkheid om recht aan te doen aan deze geschiedenis in woord en daad. Het college hoopt dat dit oprechte excuus bijdraagt aan heling, een sterkere stad en toekomst die ons verbindt.

Toespraak op Internationale Dag van de Rechten van de Mens

De burgermeester licht dit besluit toe in een toespraak in de Laurenskerk op de Internationale Dag van de Rechten van de Mens, 's middags op 10 december 2021. Voor deze dag is gekozen omdat het college een belangrijke verbinding ziet met mensenrechten in het heden. Het verleden kunnen we niet veranderen, de toekomst wel. Ook Rotterdammers van vandaag leven in een wereld waar onrecht is: (moderne) slavernij, mensenhandel, kinderarbeid, gedwongen prostitutie, uitbuiting, klimaatverandering of andere problemen. Dit benadrukt vooral hoe relevant de lessen uit ons koloniale en slavernijverleden zijn.

Het is een kleine, besloten bijeenkomst met een aantal van de Rotterdammers die wij het afgelopen jaar uitvoering hebben gesproken. Een grotere bijeenkomst om dit besluit te delen en met Rotterdammers in gesprek te gaan is door COVID-maatregelen helaas niet mogelijk. Dit onderwerp, dit besluit en vooral de betrokken Rotterdammers verdienen zo'n podium echter wel. In het stadsprogramma Koloniaal en Slavernijverleden van Rotterdam zal er in 2022 op verschillende momenten dialoog over dit besluit gevoerd gaan worden. Dat kan bijvoorbeeld rondom de herdenking en viering van Keti Koti. Betrokkenen en geïnteresseerden worden daarover geïnformeerd, in het bijzonder de ruim 200 Rotterdammers die aan het voortraject hebben deelgenomen en aan wie we veel dank verschuldigd zijn.

Tot slot

Achter de eerdergenoemde motie 'Rotterdams slavernijverleden geeft inzicht en verbindt' (17bb9435) gaat een brede behoefte schuil: het onder ogen zien van het koloniale verleden en de erkenning van het leed dat daarmee is veroorzaakt. Daarvoor zijn woorden niet genoeg, er is inzet nodig op onder andere educatie, bewustwording en wederzijds begrip. Het college geeft met het stadsprogramma in 2022 (zie Koersdocument 21bb12548) een impuls aan educatie en bewustwording van het koloniale en slavernijverleden van onze stad.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

Het stadsprogramma is opgenomen in de begroting voor 2022, die door de gemeenteraad is vastgesteld.

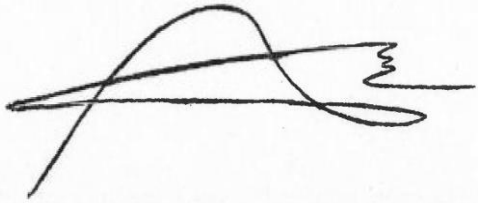
Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, rounded loop on the left and a vertical stroke on the right with a few horizontal dashes at the top.

V.J.M. Roizen

De burgemeester,

A handwritten signature in black ink, featuring a long horizontal stroke with a large, sweeping loop above it and a wavy tail on the right side.

A. Aboutaleb